Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2022/2023
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)

Klasy VII i VIII
Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
Aleksander Fredro, *Zemsta*
Jan Kochanowski, wybór fraszek i trenów, w tym treny VII, VIII
Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, Dziady* część II, *Pan Tadeusz* (całość)
Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis, Latarnik*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Klasy VII i VIII
Jan Kochanowski, treny I, V
Ignacy Krasicki, *Żona modna*
Adam Mickiewicz, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*
Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace*
Sławomir Mrożek, *Artysta*
Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Juliusz Słowacki
BALLADYNA

Akt V, SCENA IV

Sala królewska w Gneznie[1] *– tron w głębi – KANCLERZ państwa. WAWEL dziejopis. – PAŹ. – DWÓR. – SĘDZIOWIE*

KANCLERZ

Wszystko gotowe na przyjęcie pana.
Zasiądźcie teraz ławy po urzędzie[2],
Przy samym tronie wodzowie i sędzie,
Szafarze zboża, dolewacze dzbana.
Niech wszystkich razem nowy król powita.

wchodzi GONIEC

GONIEC

Świetny urzędzie, wieść przynoszę ważną,
Nasz król, pan nowy – kobieta.

KANCLERZ

Kobieta!

WSZYSCY

Królem kobieta!

KANCLERZ

Niech będzie odważną […].

GONIEC drugi wchodzi

GONIEC

Prześwietny urzędzie!
Królowa weszła już do bram stolicy.

KANCLERZ

Każcie, niech wszystkie serca na dzwonicy
Biją dzień cały, tak jak serca ludu.

PIERWSZY Z PANÓW

Wieszczbiarz[3] nie może wytłumaczyć cudu,
Co się ukazał dzisiaj narodowi.
Lud niespokojny.
[…]

ściemnia się jak przed burzą

JEDEN Z PANÓW
Co to? ciemność smutna
Na tron upadła i nam na oblicza:
Jak zaćmionego słońca tajemnicza
Zieloność – bladzi staniemy przed panią.

KILKU
Okropna ciemność.

wchodzi STRAŻNIK wieży

STRAŻNIK
Nad blaszaną banią
Królewskich zamków, skąd w niebo wytryska
Igła złocona, okropne chmurzyska
Wkoło się czarnym owinęły wiankiem
I coraz grubsze już wiszą nad gankiem,
Gdzie ustawiona muzyka króleska[4].
A cała nieba równina niebieska,
Jakby się z jednej urągała chmury.
[...]

OKRZYKI
za sceną

Niech żyje królowa!

BALLADYNA wchodzi w królewskim ubiorze, w koronie. KOSTRYN w zbroi.
LUD

KANCLERZ
Pani! niech będzie poświęcona głowa,
Co nam przynosi koronę Popielów[5].
Witaj i panuj tak mądrze i szczodrze,
Ażebyś z Bogiem do najświętszych celów
Lud prowadziła. [...]
Daj łaskę winnym – daj łaknącym chleba,
A wszystkim niechaj rządzi sprawiedliwość.

BALLADYNA
z tronu

Cóż mam uczynić?

KANCLERZ
Praw naszych gorliwość
O dobro ludu stanowi od dawna,
Że król, nim siądzie do pierwszego stołu,
Nim da spoczynek strudzonemu czołu,

Które uciska w dzień korona sławna:
Wprzódy na ławie sądowniczej siada,
I rozwiązuje kryminalne sprawy.

BALLADYNA

Niech się tak stanie, jak wasze ustawy
Każą…

Kostryn chwieje się i pada

JEDEN Z PANÓW
Co to jest? wódz blednie i pada?

BALLADYNA
przystępując do leżącego Kostryna

Co to się znaczy… słabo ci?

KOSTRYN
Umieram.

BALLADYNA

Panie mój! drogi!

KOSTRYN
Precz! jędzo trująca!
Zrzućcie ją z tronu – ja pierwszy otwieram
Grobowiec ciemny dla ludzi tysiąca,
Co będą żyli pod nią…
[…]

BALLADYNA
do siebie

Już przeszłość zamknięta
W grobach… Ja sama panią tajemnicy.
głośno

Każcie wojennym brańcom[6] rozkuć pęta,
Zastawić stoły na rynkach stolicy
I dawać co dnia dla żebraków strawę.

KANCLERZ

Wdzięczność i sława tobie.

BALLADYNA
Ja o sławę
Nie dbam, a wyższa teraz nad sąd ludu,
Będę, czym dawno byłabym, zrodzona

Pod inną gwiazdą. Życie pełne trudu
Na dwie połowy przecięła korona.
[...] Wyście mnie nie znali
Taką, jak byłam – niech więc lud nie śledzi
Przeszłości mojej. Wiecie, com wyznała,
A resztę wyznam księdzu na spowiedzi. […]
Teraz, kanclerzu, wywołaj przede mnie
Zbrodniów[7] – na pierwszym siedzę trybunale.
Jeśli fałsz wydam, niechaj będzie ze mnie
Gniazdo robaków! Niech się ogniem spalę!
Ani mię ujmie dobroć, ani trwoga,
Ani odwiodą ludzie, ani czarty.
Przysięgam sobie samej, w oczach Boga,
Być sprawiedliwą.

KANCLERZ
Woźni!

WOŹNI
Sąd otwarty.

Juliusz Słowacki, *Balladyna*, Wrocław 1986.

[1] Gnezno – Gniezno.
[2] Po urzędzie – tu: zgodnie z zajmowanym stanowiskiem.
[3] Wieszczbiarz – (daw.) człowiek przepowiadający przyszłość.
[4] Króleska – królewska.
[5] Korona Popielów – korona należąca do Popiela, legendarnego władcy Polski.
[6] Brańcom – jeńcom wojennym.
[7] Zbrodniów – tu: zbrodniarzy.

[509 wyrazów]

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu *Balladyny* oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Informacja o tym, że królem została kobieta, wzbudziła emocje wśród zebranych.	**P**	**F**
Wydarzeniu na zamku towarzyszą niepokojące zjawiska w przyrodzie.	**P**	**F**

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu *Balladyny* oceń prawdziwość podanych stwierdzeń dotyczących głównej bohaterki. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Balladyna ujawnia zgromadzonym fakty ze swojej przeszłości.	**P**	**F**
Balladyna zamierza rządzić zgodnie z obowiązującym prawem.	**P**	**F**

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ zdanie tak, aby było zgodne z treścią przytoczonego fragmentu *Balladyny*. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

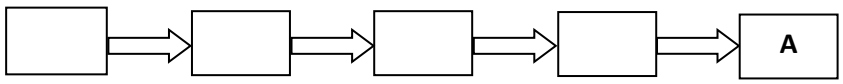
W sali królewskiej w Gnieźnie

A. kanclerz namawia królową do wydawania surowych wyroków.
B. Balladyna zakazuje strażnikom rozdawania jedzenia ubogim.
C. Kostryn przestrzega zebranych przed okrutnymi rządami Balladyny.
D. zgromadzeni poddani proszą królową o stracenie jeńców wojennych.

Zadanie 4. (0–2)

Odwołując się do przytoczonego fragmentu i całego utworu Juliusza Słowackiego, ułóż podane niżej wydarzenia związane z losami Balladyny zgodnie z porządkiem chronologicznym. Wpisz litery B, C, D, E w kratki we właściwej kolejności, rozpoczynając od wydarzenia najwcześniejszego.

A. Otrucie wspólnika i objęcie tronu.
B. Udział w konkursie i pozbycie się siostry.
C. Ślub z Kirkorem i przeprowadzka do zamku.
D. Zabicie Grabca i przywłaszczenie korony Lecha.
E. Pożegnanie męża i rozpoczęcie znajomości z Kostrynem.

Zadanie 5. (0–1)

Wyjaśnij, do jakiej tajemnicy nawiązuje Balladyna w słowach: *Już przeszłość zamknięta / W grobach… Ja sama panią tajemnicy*. W odpowiedzi odwołaj się do znajomości całego utworu Juliusza Słowackiego.

……

Zadanie 6. (0–1)

Odwołując się do znajomości całego utworu *Balladyna*, dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

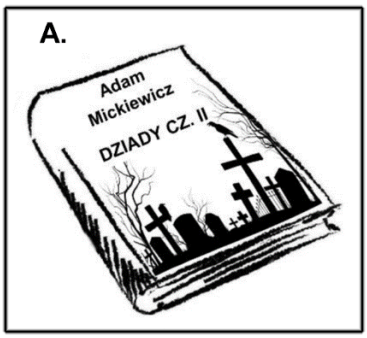
Cechą charakterystyczną świata przedstawionego w utworze *Balladyna* jest

A. czas akcji nieprzekraczający jednej doby.
B. łączenie elementów realistycznych i fantastycznych.
C. brak związku przyczynowo-skutkowego między wydarzeniami.
D. umiejscowienie rozgrywających się wydarzeń w jednym miejscu.

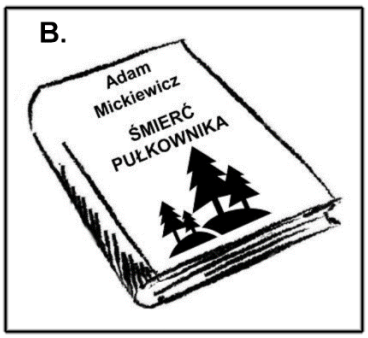
Zadanie 7. (0–1)

Który z podanych utworów Adama Mickiewicza należy do tego samego rodzaju literackiego co *Balladyna*? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

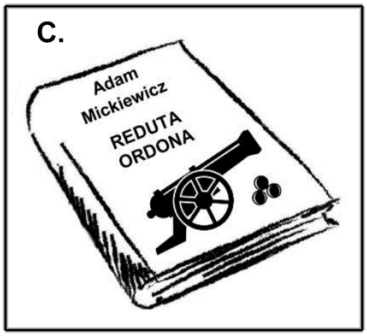
A.

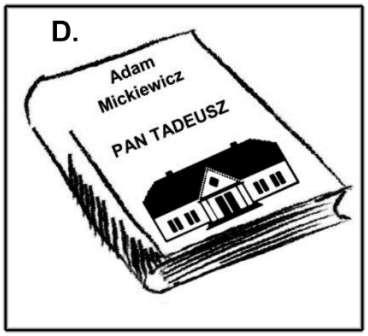
B.

C.

D.

Zadanie 8. (0–1)

Na lekcji języka polskiego uczniowie mieli za zadanie przygotować karty do gry z najważniejszymi informacjami dotyczącymi Balladyny. Autor jednej z kart nie zadbał jednak o poprawność interpunkcyjną. Wybierz zdanie, w którym interpunkcja jest niepoprawna.

www.magiaimiecz.eu
www.encyklopediateatru.pl

Zadanie 9. (0–1)

Przeczytaj definicję wyrazu *cel* ze słownika języka polskiego.

1. «to, do czego się dąży»
2. «miejsce, do którego się zmierza»
3. «przedmiot lub osoba, których dotyczą zamierzone działania»

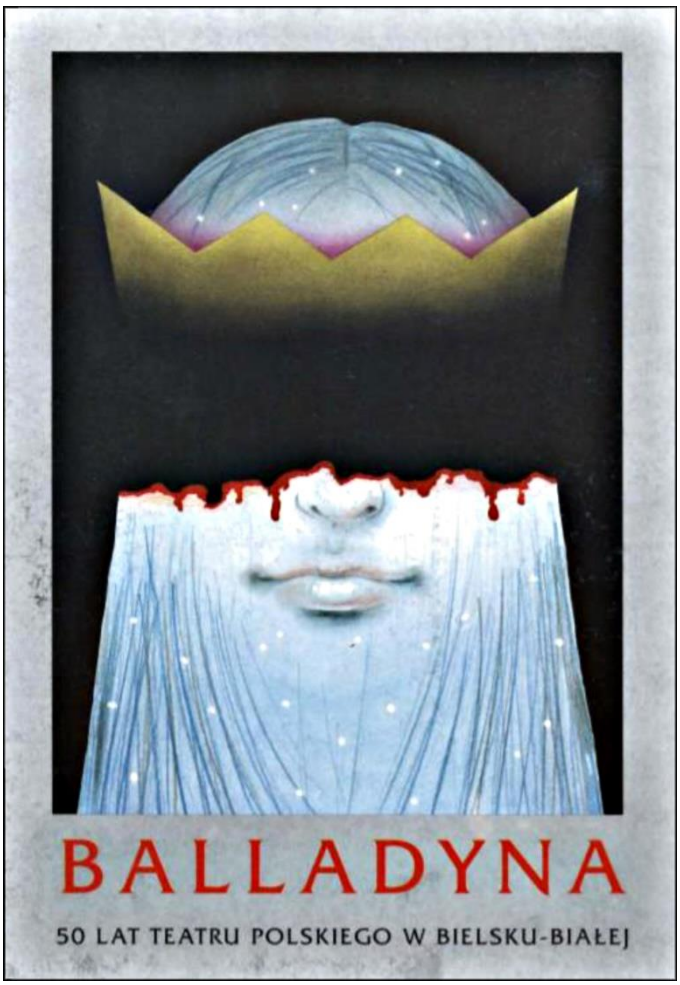
Na podstawie: www.sjp.pwn.pl.

W którym z podanych zdań użyto wyrazu *cel* w znaczeniu 3.? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Długo spierali się o to, jak szybko dotrzeć do celu.
B. Artykuł we wczorajszej prasie stał się celem ich żartów.
C. Naszym celem jest sukces, o którym długo będzie się mówiło.
D. Celem ich podróży było zabytkowe miasteczko na południu kraju.

Zadanie 10. (0–2)

Obejrzyj zamieszczony poniżej plakat do spektaklu teatralnego *Balladyna*.

www.e-teatr.pl

Autor plakatu za pomocą różnych elementów graficznych przedstawił swoją interpretację utworu Juliusza Słowackiego. Wybierz dwa elementy graficzne i wyjaśnij ich sens w kontekście *Balladyny*.

Element graficzny 1.: ……

Wyjaśnienie: ……

……

……

……

……

Element graficzny 2.: ……

Wyjaśnienie: ……

……

……

……

……

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Jolanta Maria Berent

ODBLOKUJ SWÓJ TALENT

Uważasz, że masz jakiś talent? Wykorzystujesz go? Pozwalasz, żeby cię napędzał? Tak naprawdę na jednym talencie się nie kończy. Zdaniem autorów testu Gallupa[1] masz ich znacznie więcej! Może rzeczywiście nie potrafisz rysować, nie grasz na żadnym instrumencie, śpiewając, nie zawsze trafiasz w nutę, a w kuchni sprawdzasz się najlepiej przy robieniu herbaty, ale na pewno masz inne zalety, które za talent można uznać.

Ponieważ słowo „talent" łączone jest zwykle ze zdolnościami artystycznymi lub z jakąś praktyczną umiejętnością, często uznajemy, że jesteśmy raczej umiarkowanie utalentowani. Owszem, coś potrafimy, coś nam „wychodzi", coś lubimy... Ale talent? To dar, który spływa na wybranych! A gdyby przyjąć, że każdy został nim obdarzony?

Talentów jest sporo. Dokładnie 34. Przynajmniej tak twierdzą badacze Instytutu Gallupa, którzy przez dziesięciolecia prześwietlali ludzkie cechy, by wyłowić te najcenniejsze. Czy wpadłbyś na to, że talentem jest bliskość? Albo rozwaga, odpowiedzialność? Dla badaczy talent to „powtarzający się wzorzec zachowania, myślenia i odczuwania, który może znaleźć praktyczne zastosowanie". Innymi słowy: sposób, w jaki stawiasz czoło określonym sytuacjom, prawdziwy motor twoich działań. Coś, co łatwo przychodzi, po co chętnie sięgasz i co przynosi ponadprzeciętne rezultaty. Może twój dar to „rywalizacja" (chętnie mierzysz się z innymi), „bezstronność" (z łatwością rozwiązujesz konflikty), a może „optymizm" (twoja szklanka jest zawsze w połowie pełna).

Jak przejawiają się Gallupowskie talenty na co dzień? Weźmy na przykład „elastyczność". Człowiek z wysokim poziomem tej cechy postrzega przyszłość nieco inaczej niż pozostali. Ona jest po prostu bliżej. Kiedy słyszy: „chodź na zebranie, robimy plany na trzy lata", ma ochotę uciekać. On zajmuje się tym, co ma przed nosem. Nie znosi harmonogramów, uporządkowanych schematów działania, ścisłych procedur. Reaguje na to, co wydarza się teraz. Z kolei ktoś z talentem „uczenie się" czerpie wielką przyjemność ze zdobywania wiedzy. Dla niego proces nauki nie ma końca. Wciąż eksperymentuje, sprawdza, zgłębia.

Nie da się jednak ukryć, że każdy talent może też mieć ciemną stronę. Weźmy „naprawianie". Jeśli masz ten talent, prawdopodobnie jesteś postrzegany jako osoba, która potrafi rozwiązać każdy problem. Tacy ludzie ulepszają, odnawiają, wskrzeszają. Mają

rentgen w oczach – widzą, co nie działa, i wiedzą, jak to zmienić. Wszystko świetnie, póki nie zaczną naprawiać innych…

Odkrycie własnych talentów bywa energetyzującym doświadczeniem. Ważne, by zrozumieć ich istotę. Odkryć, które są zaniedbane i niedocenione, i znaleźć sposób na ich odblokowanie. Badacze zauważają, że talenty nie są dane nam raz na całe życie. Można je rozwijać i świadomie kształtować. Ważne więc, by skupiać się na swoich mocnych stronach, ale też – by włączać do codziennego życia nowe sposoby działania i reagowania. Stanie się ono wtedy ciekawsze, bogatsze. Talent bez naszego wsparcia może przecież zmarnieć. Ale to już wiemy od dawna – z pewnej przypowieści[2].

Na podstawie: Jolanta Maria Berent, *Odkorkuj swój talent. Według Instytutu Gallupa jest ich aż 34*, www.focus.pl.

[1] Test Gallupa – test, który umożliwia ocenę natężenia cech zwanych talentami.
[2] Z pewnej przypowieści – nawiązanie do biblijnej przypowieści o talentach; zgodnie z jej przesłaniem każdy człowiek otrzymuje jakiś dar albo jakąś umiejętność, które powinien pomnożyć, czyli rozwinąć.

[470 wyrazów]

Zadanie 11. (0–2)

Uzupełnij poniższe zdania tak, aby powstało spójne streszczenie tekstu *Odblokuj swój talent*.

Jolanta Maria Berent w przytoczonym tekście podejmuje temat .....

..... .

Autorka zwraca uwagę na .....

..... .

Zauważa ponadto .....

.....

i przekonuje, że .....

..... .

Zadanie 12. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń, odwołując się do tekstu Jolanty Marii Berent. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Z tekstu wynika, że posiadane talenty inspirują ludzi do działania.	**P**	**F**
Z tekstu wynika, że tylko nieliczne osoby są obdarzone talentami.	**P**	**F**

Zadanie 13. (0–1)

Spośród podanych pytań wskaż to, na które <u>można znaleźć</u> odpowiedź w 5. akapicie tekstu Jolanty Marii Berent. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Jak badacze definiują talent?
B. W jaki sposób można odkryć swoje talenty?
C. Czy posiadane talenty mogą mieć jakieś minusy?
D. Jak pielęgnowanie talentów wpływa na nasze życie?

Zadanie 14. (0–2)

Czy treść poniższego rysunku jest zgodna z wymową tekstu *Odblokuj swój talent*? W uzasadnieniu sformułuj argument odnoszący się <u>zarówno do tekstu Jolanty Marii Berent, jak i do rysunku</u>.

Na podstawie: www.demotywatory.pl

……

Zadanie 15. (0–1)

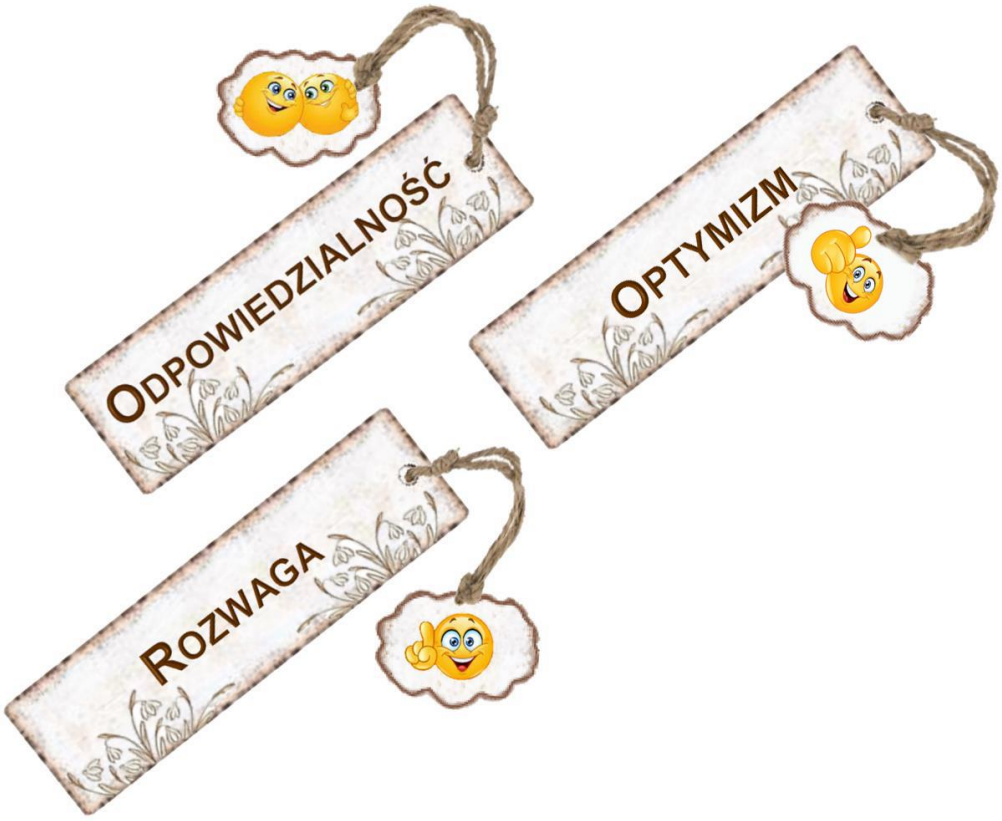
Adam Małysz – znany skoczek narciarski – powiedział:
Sam dar nie wystarczy. On może w tobie drzemać i nigdy się nie obudzić, jeśli sam nie zechcesz go obudzić.

Czy wypowiedź Adama Małysza jest zgodna z treścią ostatniego akapitu tekstu *Odblokuj swój talent*? Uzasadnij odpowiedź. Nie cytuj sformułowań z tekstu Jolanty Marii Berent.

……..

Zadanie 16. (0–2)

Jedno z wydawnictw, aby zachęcić czytelników do rozwijania swoich talentów, dołącza do swoich książek zakładki inspirowane listą talentów Instytutu Gallupa.
Poniżej znajdują się projekty wybranych trzech zakładek.

Wybierz jedną z tych trzech zakładek. Podaj bohatera lektury obowiązkowej, który wykazał się cechą wskazaną na wybranej przez Ciebie zakładce, oraz tytuł tej lektury.

Uzasadnij swój wybór. W uzasadnieniu przywołaj sytuację z tej lektury potwierdzającą Twoje stanowisko.

Uwaga! Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.

Nazwa cechy: .....

Bohater: .....

Tytuł lektury obowiązkowej: .....

Uzasadnienie: .....

.....

Zadanie 17. (0–1)

Dokończ poniższe zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W wypowiedzeniu *W kuchni sprawdzasz się najlepiej przy robieniu herbaty* podkreślony wyraz to przysłówek w stopniu | **A** | **B** |. Zgodnie z zasadami poprawności ortograficznej partykułę *nie* z wyrazem *najlepiej* należy zapisać | **C** | **D** | .

A. wyższym
B. najwyższym
C. łącznie
D. rozdzielnie

Zadanie 18. (0–3)

Zredaguj zaproszenie na premierę filmu zatytułowanego *Łowcy talentów*. Zachęć do udziału w tym wydarzeniu, używając dwóch argumentów.
Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Zaproszenie

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 19. (0–20)

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz wypracowanie.

- Pamiętaj o zachowaniu formy wypowiedzi wskazanej w temacie: napisz **rozprawkę** albo **opowiadanie**.
- W wypracowaniu odwołaj się do **wybranej lektury obowiązkowej**. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **200 wyrazów**.
- Zapisz wypracowanie w wyznaczonym miejscu. Nie pisz na marginesie.

Temat 1.

Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że to, jakimi jesteśmy ludźmi, zależy od nas samych? Napisz rozprawkę, w której przedstawisz swoje stanowisko. W uzasadnieniu odwołaj się do lektury obowiązkowej oraz do innego utworu literackiego.

Temat 2.

Napisz opowiadanie o Twoim spotkaniu z bohaterem wybranej lektury obowiązkowej. Wasza wspólna przygoda przekona Cię, że swój cel osiąga ten, kto wytrwale do niego dąży. Wypracowanie powinno dowodzić, że dobrze znasz wybraną lekturę obowiązkową.